

3

HIŠA BOLEČINE

Izkušnja vzdrževanja župnije

V prejšnjem poglavju sem omenil, da je na konklavu, kjer je bil za papeža izbran kardinal Jorge Bergoglio, le-ta v štirih na roke zapisanih točkah orisal vizijo papeške službe, kot jo Cerkev potrebuje danes. Govoril je o papežu, ki bo Cerkvi pomagal spominjati se njene prave identitete: Cerkev je »poklicana, da gre ven iz sebe in gre na periferije.« Opozoril je, da če Cerkev tega ne počne: če »ne gre ven, da bi evangelizirala in se začne ukvarjati sama s sabo, postane bolna.« Opozoril je, da je to »ukvarjanje s samo sabo« »smrtno« zlo, pri čemer Cerkev ne slavi več Kristusa, ampak išče svojo slavo. Cerkev podleže »najhujšemu zlu« in postane »svetna Cerkev, ki živi v sebi, iz sebe in zase.« Cerkev je torej postala hiša bolečin, ker je naša Cerkev bolna. Korenina te bolezni je v globoki pozabi naše najgloblje identitete: da smo misijonarski, da smo »Cerkev, ki je poklicana, da gre ven iz sebe.«

Kadar kdo trpi zaradi globoke izgube spomina, zaradi izgube identitete, vedno nastanejo posledice. Zavedanje izgube identitete ima za posledico izkušnjo bolečine. To velja tudi za Cerkev, Božjo hišo, zidano na vogelnem kamnu, Kristusu in na temelju apostolov in prerokov (Ef 2,20). Je duhovna zgradba, zgrajena iz živih kamnov, zvestih članov naše Cerkve (1Pt 2,5). Če smo negotovi glede naše najgloblje identitete, bomo izkusili bolečino: institucionalno bolečino in bolečino posameznih članov. Če hočemo Cerkev prenoviti, jo moramo najprej ozdraviti. In prvi korak do zdravja je priznati bolečino.

Kadarkoli gremo zaskrbljeni k zdravniku, je to zaradi bolečine ali nelagodja, ki nam sporoča, da je nekaj narobe. Zdravnik nas bo prosil, naj opišemo svojo bolečino. Kako nas boli? Kje nas boli? Izpovedati bolečino ni samo neka brezplodna vaja, ali še huje, pomanjkanje discipline ali duhovne hrbtenice. Nasprotno, ima globoke svetopisemske korenine v izročilu žalostink. Najdemo lahko tako skupne kot osebne žalostinke v mnogih psalmih, v knjigi preroka Jeremija (20, 7-18) in seveda v Knjigi žalostink. Ti svetopisemski spisi zelo očitno in brutalno iskreno opišejo, kako in kje boli. Mi, kot Cerkev, se lahko iz njih učimo in jih posnemamo.

Nad temi rečmi jočem, moje oči točijo solze (Žalostinke 1,16).

V sedemnajstih letih, odkar sem duhovnik v malem koščku sveta – vzhodni Kanadi – sem bil priča mnogih bolečin teh, ki so »živi kamni« Božje hiše. Če začnem s tem, da je vse preveč splošna bolečina, ko gledaš toliko družinskih članov in drugih, ki odidejo iz Cerkve, zapustijo vero v Kristusa in celo vero v Boga. Ta bolečina je še posebno akutna v življenju toliko naših župljanov, ki so bili priče, kako je celotna njihova družina odpadla od vere. Čisto zmedeni se verni ljudje sprašujejo »Kaj sem naredil narobe?«, ko trpijo ob otrocih in vnukih, ki so brezbržni in sovražni do Cerkve in vere. Toliko solza je bilo prelitih. Sveta Monika še nikoli ni imela toliko duhovnih otrok, ki bi jo prosili posredovati za svoje izgubljene sinove in hčere.

Poslušajte vendar, vsa ljudstva, in glejte mojo bolečino! Moje mladenke in moji mladeniči so odšli v ujetništvo. (Žalostinke 1,18)

Neštetokrat sem vodil pogrebe vernih župljanov, ki so imeli globok odnos s Kristusom in so bili resnični učenci in se razdajali, njihovi otroci pa so zapustili vero. Naši intimni obredi pogrebne obreda, ki tako lepo izražajo našo vero in pobožnost rajnih, so prevečkrat vljudno tolerirani s strani družinskih članov, ki se zdijo izgubljeni in nedomači s pogrebno mašo in, razumljivo, pričakujejo svoje pomembnejše obrede, kakor hitro bo cerkveno osebje končalo. Te izkušnje so boleči opomniki dejstva, da biološka družina in družina vere nista več isto. V teh primerih sem občutil globoko žalost in globoko bolečino.

Naši verni ljudje imajo vso pravico vprašati nas, pastirje, kaj so naredili narobe, ker to iskreno ne vedo. Za svoje otroke so naredili, kar so njihovi starši naredili zanje. Nič ni bolj naravnega kot to. Problem pa je, da jim nihče ni povedal, da so se vsa pravila spremenila. Kot bi tekma v ragbiju brez opozorila postala v drugem polčasu tekma v nogometu. Toliko bi jih trpelo, ker bi izkusili penale, ne da bi vedli, zakaj so jih dobili. Vse, kar so naredili za svoje otroke, bi zadoščalo, če bi še vedno živeli v letu 1956, a je ta doba mogoče že tisoče let daleč. Naši ljudje morajo ubesediti to bolečino in najti Gospodov mir.

Med mnogimi nalogami pastirja je tudi stražiti in svariti ovce na prihajajoče nevarnosti. Mi pastirji bomo morali priznati, da nam je spodletelo prepoznati¹ znamenja časa in nismo zagnali alarma, čeprav bi s tem tvegali, da skalimo mir. Mi pastirji naj bi stražili, opozarjali o prihajajočem sovražniku in klicali k nujni pripravi, a nam je spodletelo. In tudi to je boleče.

Njena vrata so se pogreznila v zemljo, polomil in razbil je njene zapuhe. (Žal 9,2)

Bolečina znotraj Cerkve je prisotna kot rezultat izgube tolikih institucij, ki so oblikovale identiteto in bile vir ponosa v večinoma priseljenih katoliških skupnostih Severne Amerike. Naše bolnišnice, šole in fakultete, katoliške zgoj po imenu ali v zadnjih zdihljajih katoliške identitete, krasijo naša mesta kot ruševine neke davne civilizacije. Ko med njimi hodimo ali se mimo vozimo, nas stalno opozarjajo na zaton Cerkve kot institucionalne sile socialnih dobrin, ko je hranila lačne in sirote, ko je neizobražene učila v svojih šolah in fakultetah, za bolne in ostarele skrbela v svojih bolnišnicah in domovih za ostarele. Ta telesna in duhovna dela usmiljenja je povsem motiviral duh vere, ki je bil v tistem času, tako se je zdelo, nepremagljiv. Samostani, ki so jih napolnjevale mnoge verne sestre najrazličnejših redov, zdaj stojijo prazni kot institucije, ki so jim nekoč dajale življenje.

Zaton institucij ni najtežji izziv, s katerim se Cerkev sooča. Zares, lahko bi rekli, da je bila skozi zgodovino Cerkev duhovno močna, kadar je bila institucionalno šibka ali celo na obrobju družbe. Mnoge teh institucij so bile odgovor na potrebe v preteklosti; njihov konec je bil pogosto rezultat njihovega doseganja stvari, ki so jih počele. Splošna pismenost, zdravstvena oskrba in blagostanje so stvari, ki jih danes jemljemo za samoumevne. Njihova odsotnost v preteklosti pa je bila vzrok za pogumen nastanek mnogih naših institucij. Nenazadnje, bolečina ostaja.

Ta bolečina se nadaljuje in jo čutimo v zahodnem svetu skozi institucionalen kolaps mnogih župnijskih struktur v številnih škofijah. Ukinjanje župnij, souprave, združevanja, so katolikom nekaj domačega po vsem zahodnem svetu. V mojih štirinajstih letih župniške službe sem bil enajst let udeležen v procese združevanja župnij in se občasno ukvarjal dobesedno s sesutjem naše infrastrukture. Te spremembe lahko racionaliziramo. Administrativno in finančno so najboljše. Pomagajo nam reševati pomanjkanje duhovnikov, oz. v najboljšem primeru, pomagajo podrediti infrastrukturo cerkva njenemu poslanstvu. Kakorkoli, ne glede na obseg in način uporabljenih posegov, bolečina ostaja.

---

¹ ... nismo prepoznali ...

Cerkev so resnično ljudje, ne stavbe – gre za žive kamne, ne za opeko in malto – vendar boli, ker nas spominja na institucionalen zaton, ki smo mu priče. Zavedamo se, da obstajajo legitimni razlogi za vse te spremembe, da so potrebni in upravičeni v naši sedanji situaciji. Še tako številni »preobrati« ne bodo nikoli odstranili globokega prepričanja, da je vedno »tragično« ukiniti župnijo in da je ukinjanje župnij nenazadnje posledica tega, da Cerkev ni bila zdrava, da ni rasla. To spoznanje je tudi boleče. Verjamem, da je to najgloblja bolečina, ki jo doživijo župljani, kadar se srečajo z izgubo identitete ob združevanju ali ukinitvi njihove župnije. Globlja in večja kot trenutna bolečina ob izgubi institucije, ki je oblikovala njihova življenja, je izguba stabilnosti in domačnosti ter nenazadnje bolečina sprememb k nečemu novemu, nedomačemu in celo nepoznanemu.

*»Moje oči hirajo v solzah,
moje drobovje vre;
jetra so se mi razsula na tla
zaradi poloma hčere mojega ljudstva« (žal 2,11).*

Kakšne ogromne bolečine so v srcih vseh vernih, duhovnikov, laikov in redovnikov, v uničujočih škandalih spolnih zlorab otrok s strani duhovnikov! Kot da še to ne bi bilo dovolj: kakšno bolečino smo izkusili, ko so toliki voditelji v preteklosti tolerirali takšno obnašanje, da bi varovali institucijo! Ali ni to klasičen primer tega, kar je Bergoglio nakazal, ko je govoril o »zemeljski Cerkvi, ki živi v sebi, iz sebe in zase«? Čeprav vemo, da je zločine spolnih zlorab zagrešila manjšina posameznikov in čeprav so razlogi za neuspešne škofovske nadzore kompleksni, vseeno občutimo bolečino, saj če trpi en ud telesa, trpi celo telo.

Žrtve in njihove družine, ki še vedno nosijo rane teh grozних kršitev zaupanja, so še vedno člani Božje družine. Še vedno nosijo s seboj globoko bolečino in jo izkušajo vedno znova, ko na svetlo prihajajo novi zločini iz preteklosti in se vsakič izpostavi neuspešnost vodstva. Bolečino izkušajo verni župljani, ki vidijo demontaže svojih cerkva in prodajo cerkvenih stavb, da bi pokrili stroške, ki jih zahtevajo žrtve. Ne glede na to, kako smo prepričani v pravičnost teh možnosti, s prodajo cerkvene lastnine izkušamo nadaljevanje trpljenja nedolžnih. Ljudje po nedolžnem trpijo zaradi izgube stavb, ki so jih zgradili njihovi predniki z lastnimi viri. Nedolžne žrtve zlorab, ki so z odškodninami »pridobile«, pa se lahko zopet znajdejo na robu, še posebno v majhnih skupnostih. Župniki, ki morajo takšna dejanja izpeljati, in škofje, ki so morali te odločitve sprejeti, prav tako trpijo po nedolžnem. Soočati se morajo s posledicami dejanj in odločitev pogosto izpred desetletij.

Izguba verodostojnosti Cerkve in sramota, ki bdi nad glavo vsakega duhovnika zaradi pregreh peščice, se prevaja v dolgočasno, kronično bolečino. Čeprav so neodvisne raziskave pokazale, da je zloraba mladoletnih med kleriki v Katoliški cerkvi nekoliko nižja kot v splošni moški populaciji (kar ni razlog za bahanje) in da prikrivanje institucij ali nezmožnost, da bi spolnim zlorabam rekli bodisi bolezen ali zločin, obstaja tudi v drugih verskih skupnostih, športnih institucijah in šolah, mnogi ljudje danes duhovnika skoraj takoj povežejo s »pedofilom«. To je asociacija, ki ima veliko korenin in je večinoma neresnična, a obstaja in je boleča. Spomnim se mladega očeta iz ene od mojih župnij, ki mi je rekel ob novem škandalu: »Oče James, ko boste prestavljeni na naslednjo župnijo, ne samo, da ne bom zaupal novemu duhovniku, vanj bom dvomil. Moral bo dokazati, da je vreden zaupanja.« Zares, mnogi naši verni ljudje priznajo takšno razmišljanje, čeprav je neutemeljeno, nezaslužno in nezaželeno.

Sam poznam to bolečino, saj me spremlja večino mojega odraslega življenja. Ko sem bil v mojih zgodnjih dvajsetih in še bogoslovec, se je začela kriza odkrivanja spolnih zlorab v Kanadi s sirotišnico Mount Cashel v mestu St. John's v Novi Fundladiji. Vsem zdaj že dobro znan vzorec se je prvič zgodil pred 25 leti, ko so primeri zlorab in napačnega ukrepanja začeli prihajati na dan po vsej Kanadi. Spominjam se tistega poletja, ko sem sedel na avtobusu in poslušal voznika, ki je govoril šale o duhovniku-pedofilu.

Ko je časopis Boston Globe objavil novico o razsežnih spolnih zlorabah otrok s strani duhovnikov in napačnega ukrepanja ob domnevah, se je sprožil drugi val, ki se je razširil čez Združene države in končno tudi v Evropo. Mnogi v Kanadi smo se spraševali, zakaj moramo vse to podoživljati znova? Kaj ni nihče videl, kaj se je zgodilo v Novi Fundlandiji? Se ni nihče ničesar naučil iz teh bridkih napak? Če živiš v Halifaxu v Novi Škotski, je to trpljenje še toliko bolj intenzivno. Če potegneš črto na zemljevidu med St John'som in Bostonom, je Halifax točno v sredini. Celotno izkušnjo smo doživljali znova s programi, ki so jih Bostonske televizije prenašale v naše dnevne sobe. Potem pa je tukaj še moj najhujši dan v življenju: 30. september 2009. To je eden tistih »se-spomniš-kje-si-bil?« trenutkov. Škof Raymond Lahey iz sosednje škofije, zgolj nekaj tednov preden se je izvedelo za sodni proces za povračilo žrtvam spolnih zlorabah otrok v njegovi škofiji – nekateri primeri so segali več kot 50 let nazaj. Ta isti človek je bil aretiran in posledično obtožen posedovanja otroške pornografije. Nikoli nisem izkusil takšnega prepletanja individualne in institucionalne bolečine kot tistega dne.

*Zoper tebe ploskajo z rokami
vsj, ki gredo mimo po poti.
Sikajo in zmajujejo s svojimi glavami. (Žal 2,15)*

Spomnim se, da sem v sledečih tednih izkušal globok občutek sramu v svoji duhovniški identiteti. Noben poizkus racionalizacije ne more odstraniti te bolečine. Mnogokrat me je bilo sram nositi rimski kolar na ulici. Jaz in mnogi moji bratje duhovniki smo doživljali posmehe in komentarje, ki so jih šepetali za našimi hrbti. Duhovniki smo bili tarča šal komedijantov v nočnih šovih in zdelo se je, da je duhovnik v filmu ali televizijskem programu vsakokrat predstavljen tako, da na nek način zlorablja, ali pa je v najboljšem primeru brezbrizen in služi samemu sebi.

Posebno se spominjam nekega trenutka v dneh, ki so sledili po aretaciji škofa Laheyja. Tisti konec tedna sem vodil poroko mladega para, katerega življenje se je dotikalo tragedije duhovniške spolne zlorabe. Nevestinega očeta je pred desetletji spolno zlorabil duhovnik iz sosednje škofije. Ko je bil ta duhovnik obtožen, so bili spomini tako boleči, da si je nevestin oče vzel življenje. Odraščala je brez očeta zaradi posledic zlorabe, ki jo je pretrpel. Ta duhovniška žrtev je bila med tistimi, ki so zahtevali povračilo v sodnem procesu proti škofu Laheyju.

Novica o aretaciji škofa Laheyja je prišla v javnost v sredo popoldne tistega tedna, v petek popoldne pa sem se pripravljaj na vajo za poroko tega mladega para, na kateri bo prisotna celotna družina in prijatelji, vključno z žrtvino vdovo. Bil sem prestrašen in skoraj ohromljen od strahu, tesnobe in sramu. V resnici sem se želel obrniti in zbežati. Nikoli ne bom pozabil, kaj se je nato zgodilo. Prišel sem iz zakristije, pozdravil mlad par in odšel k nevestini materi, ki je sedela na robu ene od prednjih klopi. Pokleknil sem k njej in ji dejal: »Žal mi je. To mora biti zelo boleče za vas in vašo družino.« Nasmehnila se mi je z žalostnim nasmehom in položila svojo roko na mojo glavo. V očeh sem imel solze in sem drgetal. Dejala je: »Odpustila sem duhovniku, ki je zlorabil mojega moža, in sem na poti nazaj v Cerkev. Ni vam treba nositi grehe in padce drugih.« Bilo je, kot da bi mi ta žena, ki je toliko pretrpela, dala odvezo od kolektivnega greha, ki sem ga kot duhovnik nekako nosil, in bo preko njenih prijaznih besed bolečina postala znosna in rane pozdravljene.

Spomini na tiste dni so sedaj daleč in ne več tako boleči. Na srečo so nove obtožbe duhovniških zlorab iz preteklosti redke in tiste, o katerih slišimo, so bile v očeh javnosti že vrsto let. A vendar je bolečina še vedno tu, kot dolgočasen, pikajoč glavobol. Ostaja pa povzročena škoda na toliko frontah in tragedija ostaja kot vedno navzoč vir bolečine.

*Spomni se moje bede in brezdomstva,
pelina in strupa!
Neprenehoma misli in je sklonjena
moja duša v meni. (Žal 3, 19-20)*

In potem je tu bolečina duhovnikov, ki garajo, in se obupano trudijo obdržati tisto strast, zaradi katere so »zapustili vse« in postali duhovniki. V zadnjih štirih letih sem imel milost potovati po Severni Ameriki, Evropi in Latinski Ameriki, da bi z duhovniki in cerkvenimi voditelji govoril o prenovi Cerkve. Moški in ženske, ki sem jih na teh konferencah srečeval, so tisti, ki so v srcih ohranjali plamen vere živ, ter še vedno hrepenijo in težijo po prenovi, a jih je to drago stalo. Ko pomislim na svoje sošolce iz bogoslovja, ki smo vstopili v leta zorenja v duhovništvo: dve stvari sta bili značilni za nas in druge duhovnike t. i. generacije Janeza Pavla II. Prvič, večina od nas je lahko opisala močan »trenutek spreobrnjenja«, ki je spremenil naša življenja; srečanje z Jezusom, ki nas je spremenilo. Zelo redki med nami so že od malega sanjali, da bodo duhovniki. Večina nas je zašla s poti, nekateri zelo. Naša osebna izkušnja spreobrnjenja in osebne spremembe sta oblikovali naš pogled in klic v duhovništvo. Mi ne bomo duhovniki, ki vzdržujejo² staro stanje. Doživeli smo osebno prenovu naših življenj in verujemo, da bomo orodje prenove znotraj Cerkve. Drugič, vsi smo zelo jasno čutili, kaj je treba narediti, da bo do prenove prišlo. Kot duhovniki Janeza Pavla II. verjamemo, da je pot prenove Cerkve treba iskati v osebni svetosti in pravovernosti. Če bomo sveti duhovniki, učili pravi nauk in imeli pravo vrsto katehetskih pripomočkov v svojih župnijah, potem bo vse dobro in bomo doživeli prenovu.

Oboroženi s temi pogledi so nas poslali s hitrostjo nekaj sto kilometrov na uro v trden zid župnijskega življenja. Ni bilo prijetno. Večina od nas se je morala naučiti, kako voziti znotraj cerkvene kulture, ki ni bila tako zainteresirana za spreobrnjenje in osebne spremembe. Tisti, ki se niso prilagodili novi realnosti, kot duhovniki niso obstali ali sploh nikoli ne bi postali duhovniki. Od duhovnika se pričakuje osebna svetost, vendar takšen klic niti slučajno nima kaj opraviti s povprečnim katolikom, ki hodi v cerkev. Nikoli ne bom pozabil odgovora nekega možakarja iz moje prve župnije, ko sem ga skušal nagovoriti, da bi se vključil v Alfo. Rekel je: »Glejte, oče, jaz nisem tako zelo pobožen.« Kot bi mi hotel reči: »Ali ne razumete?! Prihajam v cerkev enkrat tedensko. Izpolnil sem dolžnost. Držite se svojega dela in me pustite na miru.«

Glede na ostale ključne elemente prenove se pravovernost dojema v omejenem smislu, zelo daleč od prenove, o kateri smo sanjali, kako bodo množice ganjene od *splendor veritatis* (sijaja resnice) katoliške vere in se bo Cerkev prenovila. Nekateri je zadelo in so odgovorili. Kvaliteta katehetskih pripomočkov v mojih župnijah se je izboljšala, nismo pa opazili, da govorimo post-moderni kulturi, katere osnovna skrb ni vprašanje »Ali je to res?«. Končni rezultat velikega truda in energije, ki smo jo vložili v spremembe naših programov, je bil nagovarjanje peščice. Večine nedeljnikov se nismo dotaknili in naše župnije so ostale nezdrave in v zatonu.

Pred kratkim sem bil na praznovanju 100-te obletnice bogoslovja, v katerem sem se oblikoval za duhovništvo. Na slavnostnem kosilu sem se z nekaj nekdanjimi sošolci pogovarjal o tej realnosti. Eden izmed duhovnikov, dober in svet mož, je dejal: "James, počutim se kot predsednik kakšnega družabnega kluba. To ni to, zakaj sem postal duhovnik." Za cerkvenega voditelja obstaja nekakšen gravitacijski privlak proti Cerkvi vzdrževanja, ki daje sebe na prvo mesto³ in je zaprta sama vase. Proti Cerkvi, katere edini namen je, podobno kot v kakšnem klubu, služiti potrebam svojega

---

² maintenance priests

³ self-referential: prednostno, prioritarno, deležno posebnih ugodnosti. Takšna je Cerkev vzdrževanja: sebe postavlja na prvo mesto, samo sebi služi in samo člani so deležni posebnih ugodnosti, op. prev.

članstva. To ni bilo tiste vrste duhovniškega služenja, ki nas je navdihovalo, da smo postali duhovniki.

Igra se je spremenila ob polčasu, a mi še vedno vztrajamo in igramo novo igro po pravilih iz preteklosti. V zadnjih 50-tih letih smo bili priča najbolj pospešenim spremembam v človeški zgodovini, a v naših cerkvah vztrajamo na pastoralnih metodah, ki prepostavljajo izginule ideje preteklih kultur. Rezultat tega je izkušnja ujetosti. Ujeti smo med to poklicanostjo, to je željo po prenovi ter težo cerkvene kulture ohranjanja starega stanja in ta status quo je boleč. Pastoralni voditelji vedo, da naše metode več ne delujejo, a so ujeti v več plasteh pričakovanj, ki zahtevajo nadaljevanje starega, medtem ko treba istočasno žonglirati z novimi realnostmi.

Konkretna stvar, kjer občutimo to napetost med realnostjo in pričakovanji v Cerkvi je vprašanje kraja in časa nedeljskih sv. maš. Za mnoge katolike je obisk cerkve v nedeljo njihov edini konkreten izraz vere. Tako imamo župnika, ki je nenehno pot tihim pritiskom in grožnjo, naj se nikakor ne dotika urnika nedeljskih sv. maš, da "se ne bi morda spremenila ura moje maše". Spomnim se nekoč v neki župniji, ko sem moral združiti dve cerkvi, ki sta obe imeli zelo slabo obiskano sobotno večerno sv. mašo (vse obiskovalce obeh maš bi lahko skupaj dal v manjšo cerkev in še vedno bi bila samo na pol polna). Ko sem ukinil eno izmed teh dveh maš, sem na svoje veliko presenečenje ugotovil, da so mnogi župljani pričakovali, da bom ohranil obe, ker je to pač moje delo. Nek župljan mi je prišel potožiti svoje razočaranje nad situacijo tako, da mi je povedal, da je nehal finančno podpirati župnijo in da tudi druge spodbuja k prekinitvi darovanja, dokler spet ne bom uvedel te druge sobotne večerne maše. Kar je v bistvu govoril, je to: "Ne briga me župnija. Ne briga me misijonsko poslanstvo Cerkve. Ne brigaš me ti. Hočem svoj priljubljen termin maše in če mi ga ne daš, te bom prizadel." To je pogosta izkušnja mnogih duhovnikov, ki imajo pristno pastoralno željo zbrati Božje ljudstvo pri praznovanju evharistije, pa so prisiljeni raztresti te iste ljudi med množico nepotrebnih krajev in terminov zaradi "prikladnosti in udobja". Rezultat tega je, da se naše energije izgubljajo v prazno, naša zbiranja so v resnici razkropitev Božjega ljudstva, naše moči pa so resnično pri kraju, ko poskušamo pokriti zastarel in nesmiseln urnik maš.

Isto napetost lahko izkusimo, ko škofje, iz istega razloga, niso svobodni pri reformiranju škofijske infrastrukture. Preseljevanje ljudi iz urbanih področij v predmestja⁴, upad rednega obiska cerkva in pomanjkanje duhovnikov so nujni razlogi, da razmislimo o prestrukturiranju škofijske strukture. Namesto da bi spremenili strukturo Cerkve tako, da bi služila misijonu Cerkve, prevečkrat spreminjamo objekt misijona, da ustreza trenutni strukturi⁵. Kljub novi realnosti poskušamo doseči to, da bi še vedno vse obstalo tako, kot je bilo do sedaj. Duhovniku dajemo drugo, tretjo, včasih četrto župnijo. Starejšim duhovnikom ne dopustimo mirne upokojitve, ampak morajo kot župniki delovati na starost. "Uvažamo" duhovnike od drugod, ki ne poznajo naše kulture in imajo probleme pri komunikaciji z ljudmi, ki so jim prišli služiti. Vse to gledamo in vemo, da se bo nekoč vse zrušilo.

Obstaja star vojaški rek, ki pravi: "Tisti, ki brani vse, ne brani ničesar." V poizkusu, da bi ohranili prav vse, kar je nekoč bilo, zapravljamo dragocene človeške in finančne vire. Duhovnik je velikokrat ujet med razjarjenim škofom, ki poskuša potegniti še enega zajca iz klobuka zaradi lastnega občutka dolžnosti in med zahtevnimi župljani, ki hočejo, da se zaveda njihovih pričakovanj, da se ne bo prav nič spremenilo, kljub temu, da ima sedaj duhovnik v upravljanju že drugo ali tretjo župnijo. Pred šestimi leti sem bil na mašniškem posvečenju v naši stolnici. Po polaganju rok je eden od duhovnikov šepnil: "Sveže meso." Takrat se je zdelo nekoliko smešno, a to priča o duhovnikovi bolečini, ko izkuša, kako je kos mesa, s katerim se nahrani lačni stroj. Duhovniki smo se javili, da

⁴ Nekaj podobnega se dogaja tudi v Sloveniji, op. prev.

⁵ Izmišljamo si torej takšne naloge Cerkve (ki jih ni Jezus dal), da jih lahko uresničimo skozi strukturo, ki jo pač imamo, namesto da bi spreminjali strukture glede na pravo poslanstvo Cerkve, op. prev.

bomo darovali svoja življenja, ampak ne lačnemu stroju, ki vedno daje prednost samo sebi⁶ in "živi v sebi, iz sebe in samo zase."

Boli, ko vemo, da gre ladja proti čerem in smo nemočni, da bi spremenili smer. Boli, ko paliativno oskrbujemo in pokopavamo ne samo naše župljane ampak tudi naše župnije, ki prepogosto počasi ali pa hitro umirajo. Boli, ko se sprašujemo, za kaj smo darovali svoje življenje in ko smo prisiljeni izoblikovati lastno teologijo, s katero si racionaliziramo pomanjkanje sadov, pomanjkanje zdravja in napredujoč upad. Ko vse sanje po prenovi padejo, se pastoralno služenje zoži na to, da sem norec za Kristusa in da stojim ob podnožju križa, da lahko najdem nek smisel svojega trpljenja. Vse to zaradi bolečine, ko gledamo Cerkev v upadu, ki je bolna in ki drsi v norost delovanja po vedno istih metodah, pričakujoč drugačen rezultat. Bolečina se pomnoži za tiste, ki ljubijo Cerkev in zares verjamejo, da ne bi bilo treba, da je tako, ki verjamejo, da je Božja volja, da je Cerkev zdrava in da raste.

*Dobrota Gospodova je, da nismo popolnoma pokončani,
da njegovo usmiljenje ni prenehalo;
nova je vsako jutro, velika je tvoja zvestoba.
»Gospod je moj delež,« pravi moja duša,
»zato imam upanje vanj.« (Žal 3,22-24)*

Kakšne možnosti ima cerkveni voditelj v takšni situaciji? Prva je obupati in ostati. Taka oseba bo opustila vsako sled strasti, gorečnosti ali idealizma. Opustila bo upanje in čeprav v strahu, bo ostala na svoji postojanki. To je žalosten opis nekaterih duhovnikov in laikov v naši pastoralni. Čakajo na upokoje brez drugih možnosti. V velikem delu J.R.R. Tolkiena, Gospodar prstanov, vidimo to dinamiko v liku Denethorja, visokega upravitelja starodavnega kraljestva Gondor. Je upravitelj, ne kralj. Linija kraljev se je končala pred stoletji in kraljestvo je ostalo pod upravitelji, ampak Gondor je ohranjal skoraj nadnaravno upanje da se bo kralj vrnil in prevzel svojo krono. To upanje je Denethor izgubil. Žal je tudi med cerkvenimi voditelji danes veliko takih, ki so padli in popustili isti skušnjavi kot Denethor. Izgubili so upanje, da bo prenova kadarkoli mogoča in se prepustili neizogibnemu propadu in smrti, a kljub temu ostali na pozicijah in povzročajo bolečino tistim članom svojih župnij, ki še vedno ohranjajo vizijo in upanje na prenovu v Cerkvi. Papež Frančišek imenuje to resničnost v apostolski spodbudi Veselje evangelija kot obliko "duhovne posvetnosti". Pravi: "V tem okvirju raste častihlepje tistih, ki se zadovoljijo s tem, da imajo neko oblast in hočejo biti raje generali poražih vojsk, kakor navadni vojaki, ki se še naprej borijo⁷.

Boljša opcija je ostati in nadaljevati boj, oprijeti se vizije, vneme in strasti, ki te bo prepričala, da se podaš v to. To je resničen boj, podoben hlastanju za zrakom, v borbi, da bi ohranil glavo nad vodo. V srčiki zadeve je boj za upanje. Denethor je naredil napake, ki so vodile k dokončni izgubi upanja. Najprej, pozabil je, da je zgolj upravitelj in ne kralj in tudi ne Kralj. Pravzaprav je pozabil na Kralja, katerega vrnitev je bila obljubljen. Mi v Cerkvi smo tudi samo upravitelji, ki čakamo Kralja, da se vrne. Smo upravitelji, katerih naloga je definirana ob dejstvu, da se bo Kralj vrnil in zahteval, kar je Njegovega. To nas ne sme uspavati v nekakšno pasivnost, da bi si umili roke in se otrsli kakršnekoli odgovornosti. Odgovorni moramo biti zaradi jasnega spoznanja, da je to Njegova Cerkev, da je On njen suveren "Gospodar in delivec življenja". Mislim na besede sv. Avguština, ki je dejal: "Delaj, kot da je vse odvisno od tebe in moli, kot da je vse odvisno od Boga."

Druga Denethorjeva napaka je bila, da je imel izkrivljen in zmontiran pogled na realnost. Tisti, ki poznajo zgodbo vedo, da je Denethor uporabljal enega izmed izgubljenih palantirjev. Ti čarobni

⁶ Glej opombo št. 1.

⁷ VE št. 96

kamni⁸ so dovolili gledalcu, da je videl, kaj se dogaja vsepovsod po Tolkienovem "Srednjem svetu". Problem je bil v tem, da je zlobni gospodar Sauron⁹ nadzoroval, kaj je Denethor videl. Skozi to zmontirano verzijo realnost je bil Denethor zmanipuliran v izgubo upanja. Tudi mi zlahka postanemo plen tej zmontirani realnosti, ki nas prepričuje, da je to vsa zgodba. Ko upoštevamo delo milosti v življenju posameznika ali v Cerkvii sami, stojimo pred veliko skrivnostjo. Jezus primerja Božje kraljestvo s človekom, ki poseje seme, ki raste samo od sebe (Mr 4,26-29). Sejalec sodeluje, a nima nadzora nad rastjo, ki se dogaja tudi takrat, ko spi. Skrivnost Božje milosti je na delu v življenju kristjana in v življenju Cerkve in vedno vključuje tudi trpljenje ter proces umiranja in vstajenja. Res je to vélika zgodba, ki teče preko poraza na veliki petek do praznega groba na velikonočno jutro. To je zgodba Cerkve. Sv. Pavel pravi, da mi "*vedno nosimo v svojem telesu Jezusovo umiranje, da bi se v našem telesu razodelo tudi Jezusovo življenje.*" (2 Kor 4,10). Ali si upamo upati, da bo toliko trpljenja in umiranja vodilo k izkušnji velikonočnega jutra?

Svetopisemska tradicija žalostink nas uči, da zanikanje naših bolečin ni opcija. To poglavje je bilo težko napisati in brez dvoma tudi prebrati, a resnico o naši bolečini moramo povedati. Ko naredimo to, lahko postane v kontekstu naše vere ta bolečina trpljenje. Bolečina sama po sebi ne vodi v življenje, ampak ga jemlje. Trpljenje pa je spopadanje z bolečino. Ko sami ovrednotimo bolečino, jo potisnemo v sfero trpljenja in trpljenje je lahko odrešeno. To je bila izkušnja Izraelcev, ki so bili priče uničenja njihovega naroda, njihovega velikega mesta Jeruzalema in celo njihovega templja. Bolečina, izražena skozi žalostinke, jih je peljala do upanja po odrešenju in obnovi. Vedeli so, da ne vidijo celotne slike. Bili so brutalno iskreni glede svoje stiske, a vsaka svetopisemska žalostinka od psalmov do pisanja prerokov in knjige Žalostink, se konča v upanju: upanju na ponovno rojstvo, upanju na Božjo ljubezen, ki ni izčrpana.

*Obrni nas k sebi, Gospod, da se spreobrnemo,
obnovi naše dni kakor nekdanj! (Žal 5,21)*

Jorge Bergoglio je zaključil tretjo točko svojih na roke napisanih točk za predkonklavni govor, potem ko je identificiral Veliko poslanstvo cerkve in veliko zlo v Cerkvii, takole: "To bo osvetlilo mogoče spremembe in reforme, ki bodo prepoznane za odrešenje duš." Odrešenje od našega trpljenja nas ne vodi samo k osvetlitvi problema, ampak tudi k akciji, da se lotimo sprememb in reform. V knjigi Žalostink se celotna debata konča v podobnem slogu. Ne gre samo za prošnjo Bogu, da nam osvetli problem ali deluje za naše odrešenje, ampak da nam Bog pomaga, da bomo mi delovali in si ponovno priklicali v zavest ter na novo odkrili svojo pravo identiteto kot Božja Cerkev, ki potuje iz izgnanstva v to, kar ona, Cerkev, zares je.

---

⁸ Podobni kristalni krogli, op. prev.

⁹ Sauron v Tolkienovem Gospodarju prstanov predstavlja Antikrista.